

PARTICULARITĂȚILE ÎMBĂTRÂNIRII DEMOGRAFICE ÎN PROFIL ADMINISTRATIV-TERITORIAL ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Elena HRUȘCIOV, cercetător științific,
Centrul de Cercetări Demografice al INCE
ehrusciiov@gmail.com

The article presents the particularities of demographic aging in administrative-territorial profile, according to the 2014 Population and Housing Census data. The data show that during 2004-2014, Republic of Moldova lost from its population about 20.6%, due to the massive migration of the young population. The degree of population aging is much higher in the North region of the country, especially in rural areas. The age and sex structure of population shows that the share of elderly females in the administrative-territorial structure of the population is much higher than that of males. Demographic aging in the Republic of Moldova generates a series of consequences on the demographic, economic, social and cultural plans, which require the development of the necessary policies for the integration and welfare of elderly.

Keywords: demographic aging, population structure, administrative-territorial profile.

Îmbătrânirea demografică determinată de natalitatea scăzută și creșterea speranței de viață la naștere este o tendință globală fermă și de durată, ce își menține actualitatea prin amploarea sa la nivel mondial.

Cercetarea procesului de îmbătrânire demografică a evoluat în Republica Moldova în special în ultimii ani. Ultimul raport ce include informații despre îmbătrânirea demografică [1] descrie criza demografică din țară, care se manifestă atât prin declinul fertilității (1,6 copii per femeie în 2014) și redistribuirea neuniformă a celor trei grupe de vârstă (copii, adulți, vârstnici), cât și prin migrația masivă a populației tinere.

Pe lângă modificările structurii pe vârste și sexe a populației, îmbătrânirea demografică în Republica Moldova aduce o multitudine de provocări în ceea ce privește dezvoltarea socioeconomică și capacitatea comunității de a asigura un nivel de trai decent pentru populația vârstnică [4]. Îmbătrânirea demografică are un interes special și din perspectiva indicatorilor noi de măsurare [3].

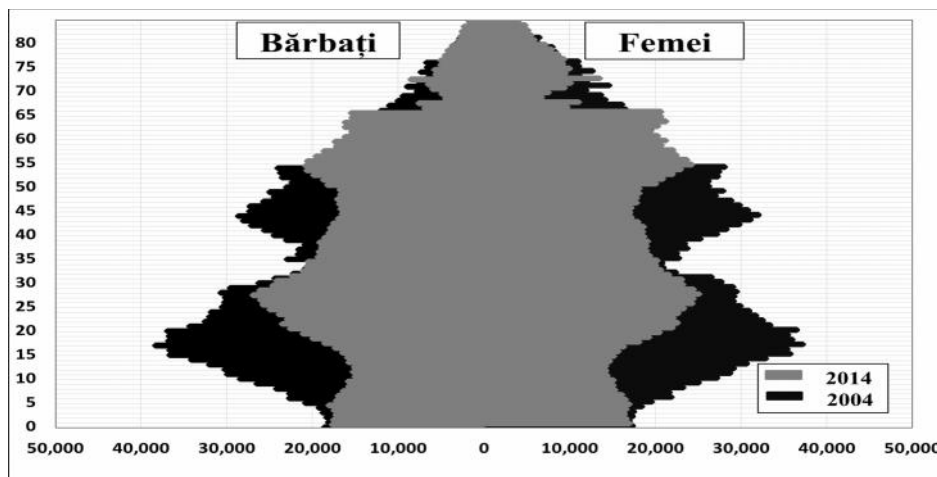
Date și metode. În prezentul studiu au fost utilizate datele Recensământului populației 2004 (RP 2004) și Recensământului populației și al locuințelor 2014 (RPL 2014). Limitele cercetării sunt legate de calitatea datelor recensămintelor, în special ale celui din 2014. În cadrul RPL 2014 au fost recenzate persoanele cu reședință obișnuită (persoanele care locuiesc pe teritoriul Republicii Moldova pe o perioadă mai mare de 12 luni, indiferent de cetățenie), cât și cele absente din țară pe o perioadă mai mare de 12 luni. Astfel, au fost înregistrate 2 804 801 persoane, din care 209 mii sunt non-rezidenți (7,5%), iar 2 595 771 sunt persoanele cu reședință obișnuită în Republica Moldova. În mun. Chișinău populația nu a fost recenzată în totalitate, gradul de acoperire fiind de 59%, iar pe țară populația a fost recenzată în proporție de 91%.

Cercetarea este propusă pentru analiza fenomenului de îmbătrânire a populației în profil administrativ-teritorial [2].

Principalele rezultate. Plecarea masivă a populației în căutarea unui loc de muncă peste hotarele țării a adus prejudicii enorme potențialului demografic al Republicii Moldova. Scăderea populației determinată de sporul natural și migrațional negativ a atins proporții enorme. Astfel, în perioada 2004-2014, populația s-a redus cu 578,5 mii (cu circa 20,6%) – de la 3383 mii până la 2804 mii, în special pe contul populației tinere și în vârstă aptă de muncă (fără persoanele care nu au fost cuprinse de

RPL 2014). Dacă considerăm populația estimată (cu includerea persoanelor care nu au fost cuprinse de RPL 2014), atunci populația Republicii Moldova s-a redus în perioada intercensitară cu 12,8%.

Structura populației pe sexe conform datelor recensământelor arată că în perioada intercensitară efectivul populației masculine a scăzut cu 21,8% din numărul total de bărbați pentru anul 2004, iar populația feminină a scăzut cu 22,7% din numărul total de femei pentru anul 2004 (Fig. 1).

**Figura 1. Piramida pe vârste și sexe a Republicii Moldova
(Conform datelor RP 2004 și RPL 2014)**

Sursa: Banca de date statistice, Biroul Național de Statistică.

În funcție de unitățile administrativ-teritoriale, dinamica procesului de îmbătrânire a populației în Republica Moldova înregistrează diferențieri semnificative, populația vârstnică variază de la 12,1% (Centru) la 24,3% (Nord). Dacă pentru zona de Centru această pondere a crescut cu 1,4 pp, conform datelor Recensământului din 2004, atunci pentru zona de Nord această pondere a înregistrat scăderi de 0,6 pp.

Tipologia unităților administrativ-teritoriale utilizată de cercetătorii autohtoni [5] a servit ca bază pentru analiza comparativă a schimbărilor ce au avut loc în perioada intercensitară.

Pentru anul 2014 nu se atestă unități administrativ-teritoriale unde populația să fie relativ tânără, cu o pondere a vârstnicilor ce constituie mai puțin de 12% în structura populației. Astfel, se constată, că raioanele care se clasificau în acest grup în anul 2004, în 2014 acestea fac parte deja din grupul II, unde ponderea populației vârstnice în structura populației s-a stabilit în limitele 12,1-14% (Tabelul 1).

Mai rea este situația pentru mun. Chișinău, care în 2004 făcea parte din primul grup, iar în 2014 s-a clasificat în grupul III. Trebuie, totuși, de subliniat faptul că pentru mun. Chișinău populația nu a fost recențată în totalitate, gradul de acoperire fiind de 59%.

În 2014, multe raioane care făceau parte din grupul II în 2004, s-au deplasat în grupul III, astfel ponderea vârstnicilor situându-se în limitele 14,1-16%. Grupul IV menține aceleași raioane ca și în 2004, cu excepția r. Taraclia, care în 2014, comparativ cu 2004 când se situa în grupul III, atestă un grad de îmbătrânire a populației ce se situează în limitele 16,1-19% (grupul IV).

În grupul V, în 2014, se mențin aceleași unități administrativ-teritoriale care făceau parte din acest grup în 2004, cu cea mai înaltă pondere a vârstnicilor în totalul populației fiind Dondușeni (24,3%) (Tabelul 1).

Tabelul 1. Gruparea unităților administrativ-teritoriale după ponderea vârstnicilor, RP2004, RPL2014

Nr. gr.	Caracteristici	RP2004	RPL2014
I	Ponderea vârstnicilor < 12%	Ialoveni, Chi in u, Criuleni	-
II	Ponderea vârstnicilor de 12.1-14%	Bălți, UTA Găgăuzia, Cantemir, Str eni, Anenii Noi, Basarabeasca, Cahul, Dub sari, Nisporeni, Cimi lia, Hînce ti, Telene ti, Leova, Orhei.	Ialoveni, Criuleni, Str eni, Cantemir, Leova
III	Ponderea vârstnicilor de 14.1-16%	C l ra i, Singerei, Rezina, Taraclia	Chi in u, Anenii Noi, C l ra i, Hînce ti, Nisporeni, Orhei, Rezina, Telene ti, Ungheni, Basarabeasca, Cahul, C u eni, Cimi lia, tefan Vodă, UTA Găgăuzia, Bălți, Singerei
IV	Ponderea vârstnicilor de 16.1-19%	old ne ti, F le ti, Soroca, Flore ti, Glodeni	F le ti, old ne ti, Taraclia, Flore ti, Glodeni, Soroca
V	Ponderea vârstnicilor >19.1%	Ocnița, Drochia, Rîșcani, Edineț, Briceni, Dondu eni	Briceni, Edineț, Ocnița, Rîșcani, Dondu eni, Drochia

Sursa: Paladi G., Gagauz O., Penina O. [5] și calculele autorului, www.statistica.md

O populație este considerată îmbătrânită demografic dacă ponderea populației în vârstă de 60 de ani și mai mult depășește 12%. Reieșind din datele RPL 2014 și din gruparea unităților administrativ-teritoriale, putem confirma că toate unitățile administrativ-teritoriale ale Republicii Moldova sunt afectate, într-o măsură mai mică sau mai mare, de fenomenul de îmbătrânire demografică.

Îmbătrânirea populației în Republica Moldova se datorează în mare parte redistribuirii procentuale semnificative a celor trei grupuri de vârstă: copiii (0-14 ani), adulți (15-59 ani) și vârstnici (de 60 de ani și mai mult). În aspect administrativ-teritorial, această redistribuire a structurii populației pe grupe de vârstă prezintă diferențe extrem de mari.

În grupul II de localități (Tabelul 2), unde gradul de îmbătrânire se încadrează în limitele 12-14%, se observă o pondere înaltă a populației adulte (15-59 ani), cea mai mare pondere înregistrându-se pentru r. Ialoveni (69,3%), datorită vecinătății sale de mun. Chișinău, centru economic și cultural atractiv în special pentru populația tânără aptă de muncă.

Tabelul 2. Structura populației pe trei grupe mari de vârstă (copii, adulți, vârstnici) în unitățile administrativ-teritoriale din grupul II, gradul de îmbătrânire 12-14%, în %

	Total			Total	Urban			Total	Rural			Total
	0-14	15-59	60+		0-14	15-59	60+		0-14	15-59	60+	
Ialoveni	18.5	69.3	12.1	100.0	16.2	72.4	11.3	100.0	18.9	68.8	12.2	100.0
Cantemir	18.7	68.2	13.0	100.0	12.6	77.0	10.3	100.0	19.3	67.3	13.2	100.0
Criuleni	18.2	68.5	13.2	100.0	12.9	71.7	15.2	100.0	18.9	68.0	12.9	100.0
Leova	17.2	69.1	13.7	100.0	13.3	70.6	16.0	100.0	18.8	68.4	12.7	100.0
Str eni	18.1	67.9	13.8	100.0	15.6	71.3	12.9	100.0	18.8	66.9	14.1	100.0

Sursa: RPL 2014, www.statistica.md

Pentru mediul urban al r. Ialoveni se înregistrează o pondere mai înaltă a populației adulte (72,4%) în comparație cu mediul rural (68,8%). Cea mai mare pondere a populației vârstnice în acest grup se înregistrează pentru r. Leova (16,0%) în mediul urban și pentru r. Strășeni (14,1%) în mediul rural.

Se constată o pondere înaltă a copiilor în mediul rural, și anume pentru r. Cantemir (19,3%), iar în mediul urban această pondere este mai mare pentru r. Ialoveni (16,2%). Datorită deosebirilor în comportamentul reproductiv al populației, mediul rural înregistrează valori mai înalte ale ponderii copiilor decât în mediul urban.

În unitățile administrativ-teritoriale care fac parte din grupul III (Tabelul 3), unde gradul de îmbătrânire a populației se încadrează în limitele 14,1-16%, se evidențiază mun. Chișinău cu cea mai mare pondere înaltă a populației adulte (72,4%) și cea mai redusă pondere a copiilor (13,4%). Municipiul Chișinău este un centru urban care datorită ritmului înalt de dezvoltare și posibilităților mari de a se încadra în câmpul muncii atrage populația tânără. Astfel, se observă un flux migrațional intens spre capitală.

Cea mai mică pondere a populației adulte se evidențiază pentru zona de Nord, și anume r. Sîngerei (65,9%). Tot acest raion atinge o cotă a vârstnicilor de 15,8%, iar cea a copiilor – de 18,3%, ceea ce demonstrează faptul că structura populației se menține favorabilă pentru acest raion.

Tabelul 3. Structura populației pe trei grupe mari de vârstă (copii, adulți, vârstnici) în unitățile administrativ-teritoriale din grupul III, gradul de îmbătrânire 14,1-16%, în %

	Total			Total	Urban			Total	Rural			Total
	0-14	15-59	60+		0-14	15-59	60+		0-14	15-59	60+	
Mun. Chișinău	13.4	72.4	14.1	100.0	13.0	72.6	14.3	100.0	17.8	70.5	11.6	100.0
Mun. Bălți	13.9	70.0	16.0	100.0	13.8	70.0	16.0	100.0	16.6	68.4	14.9	100.0
Anenii Noi	16.6	68.8	14.4	100.0	14.5	65.8	19.5	100.0	16.9	69.2	13.8	100.0
Basarabeasca	15.3	70.4	14.2	100.0	14.7	68.6	16.6	100.0	15.7	71.7	12.4	100.0
Cahul	16.7	68.9	14.3	100.0	13.5	71.6	14.7	100.0	18.2	67.7	14.0	100.0
Cluj	16.5	67.5	15.9	100.0	13.1	71.7	15.0	100.0	17.4	66.3	16.2	100.0
Cuieșeni	17.4	67.2	15.3	100.0	15.4	69.4	15.0	100.0	18.1	66.4	15.3	100.0
Cimișlia	15.4	68.8	15.7	100.0	13.7	69.3	16.8	100.0	15.9	68.6	15.3	100.0
Hîncești	17.5	68.1	14.3	100.0	14.6	70.8	14.5	100.0	17.9	67.6	14.3	100.0
Nisporeni	18.0	67.7	14.1	100.0	13.6	69.9	16.3	100.0	19.3	67.1	13.4	100.0
Orhei	16.9	68.3	14.6	100.0	13.9	70.3	15.7	100.0	18.0	67.6	14.2	100.0
Rezina	16.8	67.5	15.6	100.0	13.0	72.8	14.1	100.0	18.1	65.7	16.1	100.0
Sîngerei	18.3	65.9	15.8	100.0	15.0	69.4	15.4	100.0	19.1	65.0	15.8	100.0
Ștefan Vodă	17.9	66.6	15.3	100.0	15.2	69.8	14.9	100.0	18.3	66.2	15.4	100.0
Telenești	18.1	67.5	14.2	100.0	14.2	70.5	15.1	100.0	18.6	67.2	14.1	100.0
Ungheni	18.2	67.3	14.4	100.0	15.1	72.3	12.5	100.0	19.9	64.6	15.4	100.0
UTA Găgăuzia	17.5	67.7	14.7	100.0	16.2	66.5	17.1	100.0	18.3	68.5	13.1	100.0
Dubăsari	16.3	17.2	15.5	100.0	-	-	-	-	-	-	-	-

Sursa: RPL 2014, www.statistica.md

Structura populației pe mediul de reședință demonstrează deosebiri destul de pronunțate. Mediul rural se evidențiază printr-o pondere înaltă a copiilor, cea mai înaltă pondere a lor se înregistrează în mediul rural din r. Ungheni (19,9%), iar cea mai mică pondere se înregistrează în mediul rural din r. Basarabeasca (15,7%). În mediul urban, cea mai mare pondere a copiilor se înregistrează în UTA Găgăuzia (16,2%), iar cea mai mică în mun. Chișinău (13,0%).

Se observă de asemenea discrepanțe ce țin de mediul de reședință și la populația vârstnică. Astfel, pentru mediul urban, cea mai înaltă pondere a vârstnicilor se

înregistrează pentru r. Anenii Noi (19,5%), cea mai mică pondere a vârstnicilor fiind atribuită r. Ungheni (12,5%). În mediul rural, cea mai mare pondere se înregistrează pentru r. Călărași (16,2%), iar cea mai mică pondere se atestă în mun. Chișinău (11,6%).

În grupul IV al unităților administrativ-teritoriale intră 6 raioane, unde gradul de îmbătrânire a populației se menține în limitele 16,1-19%. Cea mai înaltă pondere a copiilor se înregistrează pentru r. Șoldănești (18,3%), având aceeași pondere a copiilor ca în r. Sângerei, ce face parte din grupul II (Tabelul 2). Pe medii de reședință, valoarea ponderii vârstnicilor este mai înaltă pentru mediul urban – r. Glodeni (19,5%). În mediul rural se înregistrează ponderi numeroase ale copiilor, cea mai mare pondere evidențiindu-se în r. Șoldănești (18,6%). Populația adultă are o pondere mai înaltă pentru mediul urban, astfel, cea mai mare pondere a adulților se observă în r. Florești (69,7%). În mediul rural, cea mai înaltă pondere a adulților se înregistrează pentru Soroca (65,4%).

Tabelul 4. Structura populației pe trei grupe mari de vârstă (copii, adulți, vârstnici) în unitățile administrativ-teritoriale din grupul IV, gradul de îmbătrânire 16,1-19%, în %

	Total			Total	Urban			Total	Rural			Total
	0-14	15-59	60+		0-14	15-59	60+		0-14	15-59	60+	
Fle ti	17.5	65.0	17.4	100.0	15.8	67.7	16.4	100.0	17.8	64.4	17.6	100.0
old ne ti	18.3	65.1	16.4	100.0	16.9	69.6	13.0	100.0	18.6	64.2	17.1	100.0
Taraclia	15.7	67.4	16.8	100.0	15.2	69.1	15.6	100.0	16.1	65.8	17.9	100.0
Flore ti	15.9	65.2	18.7	100.0	14.0	69.7	16.2	100.0	16.5	63.9	19.4	100.0
Glodeni	16.5	64.4	19.0	100.0	14.7	65.7	19.5	100.0	16.9	64.1	18.9	100.0
Soroca	14.9	66.9	18.0	100.0	14.6	69.3	16.0	100.0	15.2	65.4	19.3	100.0

Sursa: RPL 2014, www.statistica.md

Unitățile administrativ-teritoriale din grupul V, unde gradul de îmbătrânire depășește 19,1%, fac parte din zona de Nord a țării (Tabelul 5). În acest grup ponderea copiilor s-a înregistrat în limitele 13,5-15,6%. Se observă de asemenea o scădere a populației adulte în comparație cu grupele de unități administrativ-teritoriale precedente și o creștere semnificativă a populației vârstnice. În funcție de mediul de reședință, se constată și unele discrepanțe. Astfel, în mediul rural ponderea copiilor este cu mult mai înaltă decât în mediul urban.

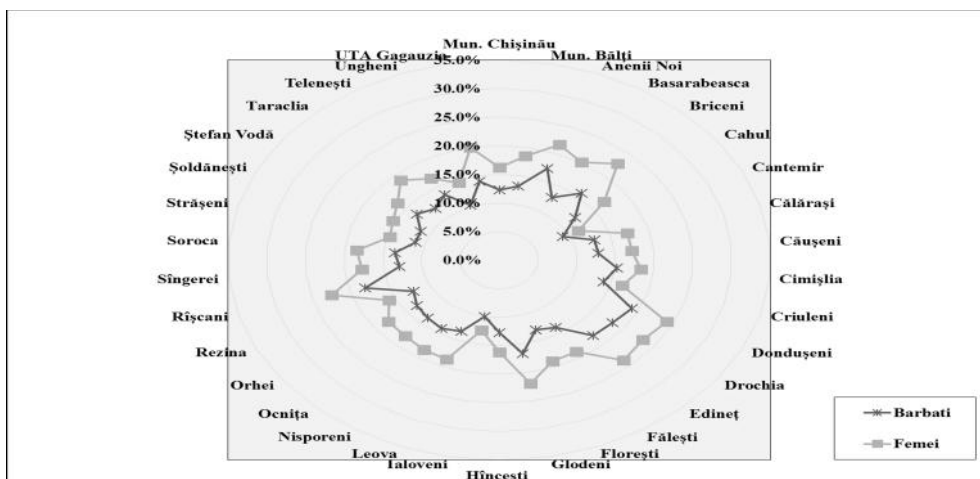
Tabelul 5. Structura populației pe trei grupe mari de vârstă (copii, adulți, vârstnici) în unitățile administrativ-teritoriale din grupul V, gradul de îmbătrânire >19,1%, în %

	Total			Total	Urban			Total	Rural			Total
	0-14	15-59	60+		0-14	15-59	60+		0-14	15-59	60+	
Briceni	15.2	63.2	21.5	100.0	13.7	66.8	19.4	100.0	15.5	62.2	22.1	100.0
Edineț	15.3	62.6	21.9	100.0	14.5	64.8	21.0	100.0	15.9	61.6	22.4	100.0
Ocnita	13.5	65.9	20.5	100.0	13.0	71.0	15.9	100.0	13.7	63.1	23.0	100.0
Rî cani	15.6	63.3	21.0	100.0	15.6	64.0	20.3	100.0	15.7	63.0	21.2	100.0
Dondu eni	14.3	61.3	24.3	100.0	12.5	65.5	21.8	100.0	14.9	59.9	25.1	100.0
Drochia	15.1	62.5	22.3	100.0	14.1	64.9	20.8	100.0	15.3	61.7	22.8	100.0

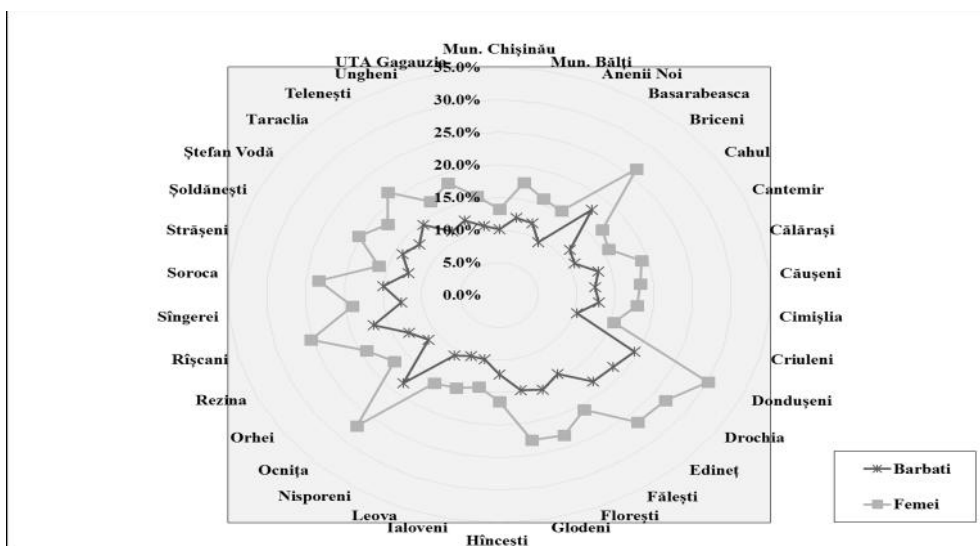
Sursa: RPL 2014, www.statistica.md

Structura populației pe sexe în rândul vârstnicilor arată că cea mai înaltă pondere a persoanelor în vârstă, în mediul urban, sunt în rândul femeilor, care au o cotă de 24,27% pentru r. Edineț. În rândul bărbaților, cea mai înaltă pondere a

vârșnicilor în mediul urban îi revine r. Râșcani, care atestă o cotă a bărbaților vârșnici de 18,13% (Fig. 2). În mediul rural, cea mai înaltă pondere a vârșnicilor, atât pentru femei cât și pentru bărbați, se atestă în r. Ocnița, femeile reprezentând o pondere de 27,37% în rândul vârșnicilor, iar bărbații – o pondere de 18,48% (Fig. 3).

Figura 2. Ponderea populației vârșnice în profil administrativ-teritorial, pe sexe, mediul urban, RPL 2014, în %
Sursa: RPL 2014, www.statistica.md

Figura 3. Ponderea populației vârșnice în profil administrativ-teritorial, pe sexe, mediul rural, RPL 2014, în %
Sursa: RPL 2014, www.statistica.md

Concluzii. Analiza structurii populației Republicii Moldova conform datelor RPL2014 demonstrează faptul că există diferențe considerabile în ceea ce privește evoluția demografică a unităților administrativ-teritoriale din republică în perioada intercensitară. Ponderea persoanelor vârșnice variază de la 12,1% (Centru) la 24,3% (Nord).

Dacă în 2004 existau unități administrativ-teritoriale care aveau o pondere a vârstnicilor în structura populației mai mică decât 12%, atunci pentru 2014 nu se atestă nici o unitate administrativ-teritorială care s-ar încadra în aceste limite. Se constată, de asemenea, că îmbătrânirea demografică este mai avansată în mediul rural la sexul feminin, comparativ cu mediul urban și sexul masculin, îndeosebi pentru zona de Nord a țării.

Modificările majore în structura populației Republicii Moldova pe grupe mari de vârstă implică o serie de probleme cu importante consecințe în toate sferele vieții umane. Fiind o țară a cărei populație trece printr-un proces de îmbătrânire aprofundat și rapid, sunt necesare recomandări de politici care ar putea asigura securitatea economică și socială a vârstnicilor.

Referințe bibliografice

1. Analiza Situației Populației în Republica Moldova /Coord. O. Gagauz. Chișinău: CCD, UNFPA, 2016, p. 83.
2. Balaci M. Demografia vârstei a treia. București, 1993.
3. Gagauz O. Îmbătrânirea demografică din perspectiva indicatorilor noi de măsurare. În: Creșterea economică în condițiile globalizării. Sesiunea științifică: Dinamica populației și calitatea potențialului uman: Conferința internațională științifico-practică, 13-14 octombrie 2016. Ediția a XI-a. Institutul Național de Cercetări Economice. Chișinău, 2016, pp. 5-13.
4. Hrușcirov E. Oportunități de dezvoltare și provocări iminente legate de procesul de îmbătrânire a populației. În: Creșterea economică în condițiile globalizării. Sesiunea Științifică: Dinamica populației și calitatea potențialului uman: Conferința internațională științifico-practică, 13-14 octombrie 2016. Ediția a XI-a. Institutul Național de Cercetări Economice. Chișinău, 2016, p.102-108.
5. Paladi G., Gagauz O., Penina O. Îmbătrânirea populației în Republica Moldova: Consecințe economice și sociale. Chișinău, 2009, p. 76.